stromů, které si ponechaly osoby tuto práci vykonavší, nebylo pracovní (služební) odměnou, získanou na základě poměru pracovního (služebního), jak se stížnost mylně domnívá, nýbrž mělo právní povahu daru, který jim obviněný, nejsa k tomu smluvně zavázán, k žádosti okresního náčelníka ze svého majetku dobrovolně poskytl. Skutečností, že k získání tohoto daru obdarovaní vykonávali v majetku dárcově určitou práci, nebyl a nemohl býti založen smluvený pracovní poměr, neboť chyběl tu na straně osob takto pracujících smluvní právní závazek práci tuto vykonati, což stížnost zřejmě přehlíží. Klade jen důraz na fakt konání prací, který však o sobě, jak výše bylo již dovozeno, pojistnou povinnost po zákonu ještě nezakládá.

Jestliže tedy žal. úřad usoudil, že nebylo tu smluveného pracovního (služebního) poměru uvedených osob k obviněnému, a proto ani pojistné povinnosti jich, a že v důsledku toho obviněný neměl ani povinnosti ohlašovací a z toho důvodu pro nedostatek objektivních náležitostí skutkové podstaty přestupku § 260 lit. a) zák. č. 221/1924 Sb., jemu za vinu kladeného, ho osvobodil, nelze v nař. rozhodnutí podle hořejších úvah shledati vytýkanou nezákonnost.

Č. 11.293.

Pojištění pensijní: Podléhá cestující na provisi pojistné povinnosti?

(Nález ze dne 22. května 1934 č. 12.724/32.)

Prejudikatura: srov. Boh. A 7548/28, 9144/31, 9389/31, 10.076/32.

Věc: František G. v P. proti ministerstvu sociální péče o pensijní pojištění.

Výrok: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

Důvody: Zemská úřadovna II. Všeobecného pensijního ústavu v Praze prohlásila výměrem z 23. dubna 1927, že st-l ve svém zaměstnání jako cestující na provisi u firmy Mořic Sch. ve V. od 22. ledna 1927 podléhá pojištění podle zák. č. 1/1907 ř. z., cís. nař. č. 138/1914 ř. z. a zák. č. 89/1920 Sb. Námitkám, jež podala firma proti tomuto výměru, zem. úřad v Praze nevyhověl. Na další její odvolání min. soc. péče nař. rozhodnutím toto rozhodnutí zrušilo a vyslovilo, že »st-l ve sporné době pojistné povinnosti nepodléhal, ježto nebyl k firmě v poměru služebním (§ 1151 o. z. o.), takže chybí nezbytný předpoklad pro pojistnou povinnost, stanovený v § 1 zák. č. 89/1920 Sb., resp. č. 26/1929 Sb. Podle § 1151 o. z. o. jsou podstatnými znaky služebního poměru závazek konati práce (služby) na straně jedné, a závazek platiti úplatu na straně druhé. Z tohoto závazku vyplývá určitá podřízenost osoby první osobě druhé, t. j. osoba ona je povinna po určitou dobu konati určité práce osobě druhé, a této přísluší nárok na vykonávání oněch služeb. Podle smlouvy z 12. ledna 1926 byl Fr. G. zástupcem firmy na provisi. Při své činnosti byl samostatný a na firmě nezávislý, své obchodní cesty konal pravidelně podle vlastních časových disposic a rozhodnutí. Od firmy dostával pouze

občas příkaz k návštěvě určitého dlužníka nebo k návštěvě určitého předem určeného místa. O své činnosti nebyl povinen podávati firmě pravidelné zprávy; rovněž tak nebyl povinen sdělovati jí program a postup svých cest. Mimo firmu Mořic Sch. byl činným také pro jiné firmy. Za svou činnost byl honorován provisemi. Výdeje cestovní platil si sám, výdeje poštovní a p. byly mu firmou hrazeny. Z toho je patrno, že v daném případě nebyly splněny podstatné znaky služebního poměru ve smyslu § 1151 o. z. o. Okolnost, že Fr. G. měl vymezen pro svou činnost určitý rayon, a že byl povinen konati někdy též obchodní cesty podle příkazu firmy, svědčí sice již o určité jeho vázanosti k firmě, takové závazky však samy o sobě nezakládají ještě podřízenosti a vázanosti poměru služebního a nečiní zástupce firmy jejím nesamostatným zaměstnancem. Z okolnosti, že Fr. G. byl při své činnosti povinen říditi se instrukcemi firmy a všeobecnými podmínkami, za jakých směl obchody uzavírati, nelze vyvozovati podřízenost jeho ve smyslu ustanovení § 1151 o. z. o. Jeho poměr k firmě nelze proto kvalifikovati jako poměr služební.«

Stížnost, podanou na toto rozhodnutí, nemohl nss uznati důvodnou z těchto úvah:

V nynějším sporu jde o rozhodnutí otázky pensijní pojistné povinnosti st-le jako provisního obchodního zástupce súčastněné firmy v době od 22. ledna 1927. Žal. úřad posuzoval tuto otázku jak podle zák. č. 89/1920 Sb., tak i podle zák. č. 26/129 Sb. Základním předpokladem pensijní pojistné povinnosti podle § 1 odst. 1 obou těchto zákonů jest, aby osoba, o niž jde, byla v poměru služebním. Služebním poměrem ve smyslu těchto zákonů sluší pak rozuměti podle konstantní judikatury ony vztahy, které vyplývají pro kompasciscenty z uzavřené smlouvy služební ve smyslu § 1151 o. z. o., jenž stanoví, že služební smlouva vzniká, zaváže-li se někdo konati jinému po nějakou dobu služby. Podstatným pojmovým znakem takové smlouvy jest tedy na straně zaměstnance závazek konati zaměstnavteli služby. Z této jeho povinnosti pak vyplývá, že zaměstnanec v příčině konání služeb je vázán rozkazy zaměstnavatele, z čehož pak plyne poměr vázanosti a podřízenosti zaměstnance rozkazy zaměstnavatele (srov. Boh. A 10076/32 a dřívější nál. v něm citované). Z téhož právního hlediska vychází také žal. úřad.

Stížnost řečeného základního předpokladu pensijní pojistné povinnosti, t. j. služebního poměru sice nepopírá, ale dovolávajíc se ustanovení § 1 odst. 2 lit. b) zák. č. 89/1920 Sb., podle něhož jsou pojištěním povinni zaměstnanci, kteří jsou v poměru služebním a vykonávají vyšší služby ve smyslu zák. o obchodních pomocnících č. 20/1910 ř. z., dovozuje, že při posuzování otázky pensijní pojistné povinnosti st-le, o kterém se zřejmě domnívá, že podle způsobu svého zaměstnání jest obchodním pomocníkem ve smyslu tohoto zák., dlužno se říditi především ustanoveními tohoto specielního zák., v němž však znaky, kterých žal. úřad pro služební poměr vyžaduje, uvedeny nejsou.

K této námitce budiž uvedeno: Cit. zákon, jednající o služební smlouvě obchodních pomocníků a jiných zaměstnanců v podobném postavení, upravuje soukromoprávní služební poměr určitých kategorií osob, označených v §§ 1 až 3. Jeho ustanovení vztahují se tedy jen na ty osoby, jež jsou ve smluvním poměru služebním, t. j. vykonávají své služby na zá-

kladě smlouvy služební. Definici této smlouvy zákon o obchodních pomocnících ovšem nevymezuje a ani nějakých zvláštních pojmových znaků jejích nestanoví. Zákon ten mluvě o služební smlouvě, vychází zřejmě — stejně jako jiné specielní zákony zaměstnanecké, na př. zákon o statkových úřednících č. 9/1914 ř. z., nebo zákony o sociálním pojištění soukromých zaměstnanců č. 89/1920 Sb., 221/1924 Sb., 26/1929 Sb. a j. — ze všeobecně platné a známé právní normy, která pojmy »služební poměr«, resp. »služební smlouva« definuje. A takovou všeobecně platnou právní normou, které nutno užíti také při výkladu těchto pojmů, vyskytujících se v zákoně o obchodních pomocnících, jest ustanovení § 1151 o. z. o., z něhož žal. úřad ve shodě s cit. judikaturou nss-u podstatné pojmové znaky služebního poměru jako základního předpokladu pensijní pojistné povinnosti správně vyvodil. Jest proto řečená námitka stížnosti bezdůvodná.

Jde tedy již jen o to, zda ve smluvním poměru st-le k zúčastněné firmě lze shledati uvedené podstatné pojmové znaky smlouvy služební. Jejich vzájemný poměr byl upraven smlouvou z 12. ledna 1926, jejíž obsah není sporný. Na základě ustanovení této smlouvy a protokolární výpovědi st-lovy z 1. února 1930 dospěl žal. úřad k úsudku, že st-l nebyl k firmě v poměru služebním ve smyslu § 1151 o. z. o. Tomuto úsudku vytýká stížnost nezákonnost. Poukazuje především k tomu, že prý žal. úřad odůvodňuje své zamítavé stanovisko hlavně tím, že st-l jest odměňován za svou činnost pouze provisí, kterážto okolnost nemá však toho významu, jaký jí žal. min. přikládá.

Námitka tato vkládá do odůvodnění nař. rozhodnutí něco, co v něm vysloveno není. Žal. úřad konstatuje v něm z uvedené smlouvy toliko, že st-l byl zástupcem firmy na provisi a provisemi za svou činnost honorován. Z tohoto zjištění, jež se srovnává s obsahem smlouvy, a jemuž stížnost neodporuje, nečerpá však žalovaný úřad, jak stížnost tvrdí, hlavní důvod, že již vzhledem k tomuto způsobu odměňování činnosti st-lovy firmou není tu služebního poměru. Hlavní váhu klade nař. rozhodnutí na samostatnost a nezávislost st-lovu na rozkazech firmy při vykonávání jeho činnosti. Pro takový výklad nař. rozhodnutí, jaký mu dává stížnost, není tedy v jeho doslovu ani smyslu žádné opory. Uvedená námitka stížnosti není proto důvodná.

Stížnost prohlašuje dále výslovně, že nepopírá správnosti zjištění žal. úřadu, že st-l konal své obchodní cesty podle svých vlastních časových disposic a rozhodnutí v přikázaném mu rayonu. Snaží se však dovoditi, že tato volnost a samostatnost nepříčí se pojmu služebního poměru, nýbrž vyplývá prý jen ze zvláštní povahy a způsobu práce obchodního cestujícího.

Stížnosti nelze však přisvědčiti. Podstata činnosti st-lovy spočívala nesporně v tom, že st-l byl oprávněn přijímati pro firmu kupní nabídky a za tím účelem vyhledával zákazníky a objednávky na zboží, jež firmě zprostředkoval. Jestliže při této své akvisiční a zprostředkovací činnosti nebyl ani časově, ani v mezích svého rayonu, v němž ji vykonával, místně ani co do osob, jež navštěvoval, vázán rozkazy firmy, nýbrž mohl pracovati podle svých vlastních disposic, kdy a jak mu bylo libo, neměl sta-

novenou žádnou pracovní dobu, žádnou povinnost konati obchůzky v určitých obdobích, navštěvovati určitá místa a osoby, podávati o tom firmě pravidelné zprávy, dostavovati se pravidelně k přejímání obchodních příkazů firmy, prodlévati v určitých časových obdobích v místnostech, nepodléhal žádné kontrole se strany firmy, a byl činným také pro jiné firmy, pak jest tím úsudek žal. úřadu, že byl st-l při své činnosti neomezený, samostatný, rozkazy firmy nevázaný, a jim nepodřízený úplně odůvodněn (sr. Boh. A 7548/28). Tvrdí-li stížnost, že st-l uvedl ve správním řízení, že z příkazu firmy nesměl navštěvovati všechny firmy ve svém rayonu, odporuje tvrzení toto spisům, neboť st-l v řízení správním nic takového neuvedl. V protokole ze 17. listopadu 1927 pravil jen, že nesmí firmy, které vedou totéž zboží jako firma M. Sch., zastupovati, v ostatním že měl volnost, a že zastupoval i jiné firmy. Poukazuje-li st-l k tomu, že podle zjištění žal. úřadu byl povinen na příkaz firmy navštěvovati dlužníky a je upomínati, nutno k tomu podotknouti, že žal. úřad zjišťuje výslovně, že takový příkaz st-l dostával jen občas, tedy jen výjimečně. St-l však ani netvrdí, že by podle smlouvy s firmou sjednané byl zavázán, aby takovým příkazům jejím vyhověl. Vyhovoval-li jim přece, neplyne ještě z toho nutně, že by tak činil na základě poměru služebního podle § 1151 o. z. o., mohloť se tak díti na základě poměru jiného, na př. mandátního ve smyslu §§ 1002 a násl. o. z. o. Skutečnost, že mu firmou byla nahražována část útrat, jako porta, nevtiskuje poměru st-lovu k firmě právního charakteru poměru služebního.

St-l namítá konečně, že při uzavírání obchodů musel se podrobiti cenám a podmínkám, jež mu firma stanovila, čímž bylo prý mu znemožněno docíliti nějakého podnikatelského zisku a že neměl ani žádné podnikatelské ztráty a žádného delkredere. Tím snaží se odůvodniti svůj služební poměr k firmě. Leč ani tato námitka není důvodná. Že st-li byly pro přijímání zakázek na zboží stanoveny firmou určité ceny a podmínky, jest přirozené a vyplývá to již z povahy věci samé a ze smluvního poměru, do něhož st-l uzavřením zastupitelské smlouvy s ní vstoupil. Taková smluvní omezení nezakládají však o sobě ještě podřízenosti a vázanosti, jež charakterisují pojmově poměr služební, neboť vázanost smluvní není ještě vázaností služební. Nečiní proto st-le jako obchodního zástupce nesamostatným zaměstnancem firmy, je-li v podstatě své zprostředkovací a akvisitérské činnosti a ve svých disposicích při tom nezávislým, a není-li tu zvláštních smluvních ustanovení, jež by to vylučovala (Boh. A 9144 a 9389/31 a j.). Že by tu byla takováto zvláštní smluvní ustanovení, jež by smluvnímu poměru st-lovu vtiskovala ráz podřízenosti služební, stížnost však ani sama netvrdí.

Pokud stížnost namítá, že st-li bylo znemožněno docíliti podnikatelského zisku, a že st-l nemá žádného delkredere, ani risika ztráty, jest tato námitka bezdůvodná, poněvadž nedostatek risika a ostatní uvedené momenty nedokazují, že by st-l proto již musil býti ve služebním poměru k zúčastněné firmě, pro který jsou rozhodné toliko pojmové znaky shora již vytčené.

Poněvadž podle těchto úvah žal. úřad měl pro svůj úsudek, že st-l nebyl k firmě v poměru služebním, ve výsledcích vykonaného šetření náležitý podklad, nelze v nař. rozhodnutí shledati vytýkanou nezákonnost.